

Anonimizuota versija

Vertimas

C-529/22-1

Byla C-529/22

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2022 m. rugpjūčio 9 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Landgericht Frankfurt am Main (Vokietija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. liepos 7 d.

Ieškovas ir apeliantas:

PA

Atsakovė ir kita apeliacinio proceso šalis:

Trendtours Touristik GmbH

<...>

Landgericht Frankfurt am Main

Frankfurtas prie Maino,

(Frankfurto prie Maino apygardos teismas)

2022 m. liepos 7 d.

<...>

Nutartis

Byloje

PA, <...> 60598 Frankfurtas prie Maino,

ieškovas ir apeliantas,

<...>

prieš

Trendtours Touristik GmbH, <...> 65830 Kriftelis,

atsakovę ir kitą apeliacinio proceso šalį,

<...>

Landgericht Frankfurt am Main 24-oji civilinių bylų kolegija 2022 m. liepos 7 d.

nutarė:

I. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio antrą pastraipą <...> pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo:

1. Ar 2015 m. lapkričio 25 d. Direktyvos (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių, kuria iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2011/83/ES bei panaikinama Tarybos direktyva 90/314/EEB (ES) (toliau – Direktyva dėl kelionės paslaugų paketų), 12 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad šia nuostata reglamentuojama kita, be jau numatytosios Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 1 dalyje, teisė nutraukti sutartį, o teisinės tokios teisės pasekmės taikomos tik tuo atveju, jei keliautojas, pareikšdamas apie sutarties nutraukimą, remiasi kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta atsirandančiomis neišvengiamomis ir nepaprastomis aplinkybėmis, darančiomis didelį poveikį paketo vykdymui arba keleivių nuvežimui į kelionės tikslo vietą?
2. Ar Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pareiga sumokėti sutarties nutraukimo mokestį neišnyksta, jei keliautojas, nutraukdamas sutartį, nenurodo jokios priežasties, ir tik *a posteriori* pagrindžia sutarties nutraukimą sutarties nutraukimo momentu kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta prognozuojamomis ar išvykimo į kelionę momentu atsirandančiomis neišvengiamomis ir nepaprastomis aplinkybėmis, darančiomis didelį poveikį paketo vykdymui arba keleivių nuvežimui į kelionės tikslo vietą?

II. Sustabdyti bylos nagrinėjimą.

Motyvai

I.

Toliau dėstomos šios bylos faktinės aplinkybės.

2019 m. kovo 19 d. ieškovas užsisakė iš atsakovės, kelionių organizatorės, sau ir savo sutuoktinei kelionę, pavadintą „Israel & Jordanien“ („Izraelis ir Jordanija“), kuri turėjo vykti nuo 2020 m. balandžio 26 d. iki 2020 m. gegužės 7 d., kelionės kaina buvo 2 908,00 EUR. Ieškovas pagal atsakovės išrašytą išankstinio mokėjimo sąskaitą faktūrą sumokėjo 325,00 eurų.

2020 m. sausio 6 d., likus 16 savaičių iki planuojamos kelionės, ieškovas pranešė, kad nutraukia sutartį, ir nurodė:

„Gerbiamosios ponios, gerbiamieji ponai,

dėl <...> [užsakymo] informuoju, kad norėtume atsisakyti kelionės.

Prašom patvirtinti sutarties nutraukimą ir tai, kad nutraukimo išlaidos sudarys ne daugiau kaip 20 % kelionės kainos. <...>“.

Atsakovė 2020 m. sausio 8 d. išrašė ieškovui „pardavimo atšaukimo sąskaitą faktūrą“, apskaičiavo pagal kelionės sąlygas, kurias buvo įtraukusi į sutartį, 25 % kelionės kainos dydžio „standartinį sutarties nutraukimo mokestį“, iš viso 727,00 EUR, ir pasiliko sumokėtą avansą. 2020 m. sausio 13 d. ieškovas be išlygų sumokėjo atsakovei likusią 402,00 eurų sumą.

Atsakovė dėl koronaviruso atšaukė kelionę. 2020 m. lapkričio 5 d. raštu ieškovas iš pradžių pats, o vėliau, 2020 m. gruodžio 2 d., jau atstovaujamas advokato, grįsdamas sutarties nutraukimą plintančia koronaviruso pandemija ir neįvykusia kelione, pareikalavo iš atsakovės grąžinti jam sumokėtus 727,00 EUR; jo reikalavimas nebuvo patenkintas.

Ieškovas nurodė, kad neprivalo mokėti sutarties nutraukimo mokesčio atsakovei, nes toks mokestis negali būti mokamas dėl to, kad atsakovė atšaukė kelionę. Ieškovo teigimu, Direktyva dėl kelionės paslaugų paketų neužkertamas kelias pateisinti sutarties nutraukimą, apie kurį iš pradžių buvo pareikšta nenurodžius priežasties.

Amtsgericht Frankfurt am Main (Frankfurto prie Maino apylinkės teismas) 2021 m. rugsėjo 16 d. sprendimu atmetė ieškinį. Atsakovė pagal *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas, toliau – BGB) 651h straipsnio 1 dalies trečiąją sakinį, siejamą su jos standartinėmis sutarties sąlygomis, turi teisę į tinkamą 727,00 eurų dydžio sutarties nutraukimo mokestį. Nuostatos dėl fiksuoto kompensacijos už sutarties nutraukimą nustatymo yra taikytinos. Ieškovas, kuris turi pateikti paaiškinimą ir įrodymų, neįrodė, kad faktiškai padaryta mažesnė žala. Galimybė reikalauti kompensacijos už sutarties nutraukimą negali būti atmesta ir remiantis BGB 651h straipsnio 3 dalimi. Be to, susidaro įspūdis, kad ieškovas

nutraukė sutartį ne dėl koronaviruso pandemijos ir pasirinko pandemiją tik vėliau, siekdamas pagrįsti reikalavimą grąžinti sumokėtą sumą.

Ieškovas per nustatytą terminą pateikė apeliacinį skundą dėl tokio teismo sprendimo ir toliau reikalauja, kad atsakovė grąžintų jo sumokėtas sumas.

Atsakovė palaiko apylinkės teismo sprendimą ir teigia, kad jis yra teisingas. Atsakovės nuomone, BGB 651h straipsnio 3 dalis ieškovo naudai apskritai netaikytina, nes jis nesirėmė šioje nuostatoje apibrėžtais pagrindais.

II.

Ieškovo apeliacinio skundo pagrindumas iš esmės priklauso nuo Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalies aiškinimo, t. y. ar šia nuostata reglamentuojamas dar vienas, be jau numatytojo Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 1 dalyje, sutarties nutraukimo pagrindas, ir ar sutartis negali būti nutraukiama, jei keliautojas, pareiškdamas apie sutarties nutraukimą, nenurodė kelionių organizatoriui jokios nutraukimo priežasties.

Pagal kelionės paslaugų paketo sutartis reglamentuojančias Vokietijos teisės nuostatas, kuriomis įgyvendinamas Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnis, keliautojas, remdamasis BGB 651h straipsnio 1 dalimi, gali bet kada iki kelionės pradžios nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį. Nacionaliniame teisės akte nėra reikalaujama nurodyti nutraukimo priežastį. Teisinė keliautojo nutrauktos sutarties pasekmė pagal BGB 651h straipsnio 1 dalies antrą sakinį yra ta, kad kelionių organizatorius praranda teisę gauti kelionės kainą. Pagal BGB 651h straipsnio 1 dalies trečią sakinį kelionių organizatorius gali reikalauti tinkamos kompensacijos, kurios fiksuota dydį pagal BGB 651h straipsnio 2 dalį gali nustatyti ir standartinėse sutarties sąlygose. Vis dėlto pagal BGB 651h straipsnio 3 dalies pirmą sakinį kelionių organizatorius negali reikalauti kompensacijos už sutarties nutraukimą, jeigu kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta atsiranda neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, darančių didelį poveikį paketo <...> vykdymui.

Kelionės tikslo vietoje šiuo atveju buvo susiklosčiusios tokios neišvengiamos ir nepaprastos aplinkybės, kurios reikšmingai kliudė kelionei, nes kelionė negalėjo būti vykdoma dėl koronaviruso pandemijos, kuri yra neišvengiama ir nepaprasta aplinkybė.

Pagal BGB 651h straipsnio 1 ir 3 dalyse įtvirtintų Vokietijos teisės nuostatų formuluotę atsakovė negali reikalauti kompensacijos už sutarties nutraukimą, nes BGB 651h straipsnio 3 dalies formuluotė siejama su faktinėmis aplinkybėmis sutarto kelionės laiko momentu. Vokietijos teisės nuostatų tekste neatsispindi Vokietijos jurisprudencijoje ir doktrinoje dėl kelionių išreiškiamą nuomonę, kad nagrinėjant neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių klausimą svarbu atsižvelgti į *ex ante* vertinimą grindžiamą prognozę pareiškimo apie nutraukimą momentu (žr., be kita ko, 2021 m. rugpjūčio 30 d. *Oberlandesgericht Hamm* (Hamo aukštesnysis apygardos teismas) sprendimą 22 U 33/21, *BeckRS 2021*, 24178; 2021 m. vasario

8 d. *Amtsgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apylinkės teismas) sprendimą 37 C 471/20, NJW-RR 2021, 930; 2020 m. rugpjūčio 11 d. *Amtsgericht Frankfurt* (Frankfurto apylinkės teismas) sprendimo 32 C 2136/20, *Juris*, 38 punktą; 2020 m. spalio 27 d. *Amtsgericht München* (Miuncheno apylinkės teismas) sprendimo 159 C 13380/20, *Juris*, 19 punktą; 2021 m. lapkričio 2 d. *Landgericht Kassel* (Kaselio apygardos teismas) sprendimo 5 0 459/21, *Juris*, 35 punktą; <...>). Klausimas, ar BGB 651h straipsnio 3 dalies formuluotė atitinka Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalies nuostatą, ar ji turi būti aiškinama taip, kad atitiktų direktyvą, yra Teisingumo Teismui pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose C 776/21 ir C-193/22 dalykas (taip pat žr.: 2022 m. sausio 25 d. *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) nutartį <...> (byla C-193/22)).

Be to, neišspręstas klausimas, ar keliautojas, šiuo atveju – ieškovas, negali remtis BGB 651h straipsnio 3 dalies pirmu sakiniu dėl to, kad savo pareiškime apie sutarties nutraukimą nenurodė jokios priežasties, sutarties nutraukimą pateisino tik vėliau, koronaviruso nulemtais, Izraelyje ir Jordanijoje nustatytais apribojimais.

Pagal BGB 651h straipsnio 1 dalies tekstą pareiškime apie sutarties nutraukimą nereikalaujama nurodyti nutraukimo priežastį, nes ir tam, kad atsirastų teisė susigrąžinti kelionės kainą, nereikia nurodyti sutarties nutraukimo priežasties. BGB 651h straipsnio 3 dalyje neregamentuojama savarankiška teisė nutraukti sutartį. Šią normą nacionalinis teisės aktų leidėjas veikiau sukūrė kaip keliautojo prieštaravimą dėl paprastai mokėtino sutarties nutraukimo mokesčio, jeigu kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta esama neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, darančių didelį poveikį kelionės vykdymui.

Atitinkamai kyla klausimas, ar Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalyje reglamentuojama savarankiška teisė nutraukti sutartį, kuria ir turi remtis keliautojas, nutraukdamas sutartį, kad išvengtų nutraukimo mokesčio kelionių organizatoriui, atskiriant šią teisę nuo sutarties nutraukimo, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 1 dalį.

Remiantis Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalies tekstu, joje nustatyta atskira teisė nutraukti sutartį, be jau numatytosios direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje. Kolegijos nuomone, tai įtvirtinama vartojant sąvokas „keliautojas turi teisę <...>, jeigu“. Nustatoma nutraukimo sąlyga, kartu reglamentuojamas ir nutraukimo pagrindas.

Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 1 dalyje, vertinant sisteminiu požiūriu, tokio apribojimo nėra, bet direktyvos 12 straipsnio 3 dalyje toks apribojimas organizatoriui vis dėlto nustatytas. Pagal šią nuostatą organizatorius gali nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį, *jeigu* nepasiektas minimalus dalyvių skaičius (a punktas), arba jeigu dėl neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių jis negali įvykdyti kelionės (b punktas). Kolegijos nuomone, tai, kad Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalis turi būti taikoma „nepaisant 1 dalies“, t. y. papildomai prie 1 dalies, taip pat leidžia daryti išvadą,

kad 12 straipsnio 1 ir 2 dalyse reglamentuojamos dvi skirtingos teisės nutraukti sutartį, kurias reikia vieną nuo kitos atskirti.

Išdėstyta teisinę kolegijos nuomonę patvirtina ir Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 31 konstatuojamoji dalis. Teisė bet kuriuo metu, taigi, be išankstinių sąlygų nutraukti sutartį sumokėjus sutarties nutraukimo mokestį (pirmas sakinytis) ir šioje konstatuojamojoje dalyje atskiriama nuo antrame sakinyje nurodytos teisės nutraukti sutartį neprivalant mokėti sutarties nutraukimo mokesčio. Taigi Direktyvoje dėl kelionės paslaugų paketų vadovaujama sutarties nutraukimo mokesčio atsiradimo principu – juo remiasi ir nacionalinis teisės aktų leidėjas; pagal direktyvos struktūrą leidžiama netaikyti mokesčio tik išimties tvarka – ypatingu atveju, kai susiklosto nepaprastos aplinkybės ir daromas didelis poveikis kelionei ar keleivių nuvežimui.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, tokia struktūra ir nutraukimo priežasties egzistavimas leidžia daryti išvadą, kad keliautojas, nutraukdamas sutartį, turi remtis teise pagal Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalį, jeigu siekia, kad sutarties nutraukimo mokestis, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalies antrą sakinį, jam būtų netaikomas. Apie tokį keliautojo pareiškimui taikomą reikalavimą taip pat būtų galima spręsti iš aplinkybės, kad minėta nuostata siejama būtent su nepaprasta aplinkybe ir dideliu poveikiu kelionės paketo vykdymui. Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalies formuluote siekiama, kad teisinė nutraukimo mokesčio netaikymo pasekmė atsirastų tik tuo atveju, jei keliautojas, kuris gali atitinkamai pasirinkti vieną iš dviejų teisių nutraukti sutartį, remiasi būtent šia teise. Abiejų sutarties šalių teisinio saugumo tikslais taip pat galėtų būti reikalaujama iš keliautojo konkrečiai apsispręsti (ir tai nurodyti), kurią iš dviejų teisių nutraukti sutartį jis renkasi.

Kita vertus, reikalavimui nurodyti priežastis, apie kurią leidžia spręsti Direktyva (ES) 2015/2302, atsižvelgiant į pačią direktyvą, galėtų prieštarauti tai, kad toks reikalavimas nėra konkrečiai reglamentuotas, o teisinių žinių paprastai neturintis keliautojas apie jį atitinkamai nieko nežino. Direktyvos (ES) 2015/2302 12 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje nustatyta tik tai, kad keliautojas turi teisę nutraukti sutartį, bet nenustatyta, kad privalo nurodyti ir nutraukimo priežastis. Be to, minėtos nuostatos neleidžia daryti išvados, kad nacionalinis teismas turi priskirti vieną iš teisių objektyviau požiūriu.

Taigi, jei keliautojas nesiremia nepaprastomis aplinkybėmis, jis privalėtų mokėti nutraukimo mokestį. Toks aiškinimas šioje byloje reikštų, kad keliautojas negali remtis Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalimi (arba BGB 651h straipsnio 3 dalimi) ir turėtų sumokėti kelionės organizatoriui nutraukimo mokestį. Šiuo atveju BGB 651h straipsnio 3 dalį reikėtų aiškinti taip, kad ji atitiktų direktyvą (Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 4 straipsnis).

2022 m. birželio 9 d. nutartimi kolegija jau <...> pateikė šį prejudicinį klausimą Teisingumo Teismui. <...> (Byla C-511/22).

Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad keliautojas, nutraukdamas sutartį, privalo nurodyti kelionės organizatoriui nutraukimo priežastį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kyla kitas, antrasis, prejudicinis klausimas: ar nutraukimo priežastis, kuria remiamasi, laiko požiūriu turi būti nurodyta iškart pareiškimе apie sutarties nutraukimą, ar keliautojas turi teisę *a posteriori* remtis objektyviai egzistuojančiomis nepaprastomis aplinkybėmis, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalį, ir *a posteriori* pagrįsti jomis savo sutarties nutraukimą, kaip yra nagrinėjamu atveju. Jei jis turėtų tokią teisę, reikalavimas nurodyti priežastis šioje byloje būtų tenkinamas.

Kolegijos nuomone, išaiškinimas šiuo klausimu visų pirma glaudžiai susijęs su klausimu, kurį Teisingumo Teismui 2022 m. sausio 25 d. jau pateikė Austrijos *Oberster Gerichtshof* (C-193/22) ir 2021 m. gruodžio 8 d. nutartimi *Amtsgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apylinkės teismas) (byloje C-776/21). Atsakant į šį klausimą galėtų turėti reikšmės (ir) tai, kuriuo laiko momentu turi būti remiamasi sprendžiant dėl Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų. Tuo atveju, jei dėl Direktyvos dėl kelionės paslaugų paketų 12 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų turi būti sprendžiama remiantis kelionės paketo vykdymo momentu, tai galėtų reikšti, kad keliautojas ir *a posteriori* gali remtis nepaprastomis aplinkybėmis ir dideliu poveikiu kelionei, nepaisant to, kad anksčiau, pareikšdamas apie sutarties nutraukimą, nenurodė jokios priežasties, arba nurodė kitą priežastį. Vis dėlto situacija iš esmės pasikeistų, jei lemiamą reikšmę turėtų prognoze grindžiamas sprendimas pareiškimo apie sutarties nutraukimą momentu. Tokiu atveju atrodytų, jog yra įtikinamų argumentų, kad priežastį turi būti reikalaujama nurodyti sutarties nutraukimo momentu.

Viena vertus, prielaida, kad priežastis turi būti nurodyta pareiškimе apie nutraukimą, kolegijos nuomone, gali būti grindžiama argumentu, kad tik taip kelionių organizatorius gali sužinoti, ar jis turi teisę reikalauti nutraukimo mokesčio. Be to, geresnėje padėtyje atsidurtų kelionės sutartį iš pradžių dėl kitos priežasties arba visai be priežasties nutraukęs keliautojas, kuris vėliau galėtų atmesti kelionių organizatoriaus reikalavimą atlyginti žalą. Kita vertus, reikalavimas nurodyti priežastį iš karto, sutarties nutraukimo momentu, galėtų pakenkti Direktyvoje (ES) 2015/2302 numatytai vartotojų apsaugai, jei vėliau atsirastų nepaprastų aplinkybių, kurios būtų suteikusios teisę vartotojui nutraukti sutartį be sutarties nutraukimo mokesčio. Be to, šiuo klausimu svarbu ir tai, kad reikalavimas nurodyti priežastis nėra konkrečiai reglamentuotas.

<...> [bylos nagrinėjimo sustabdymas] <...>